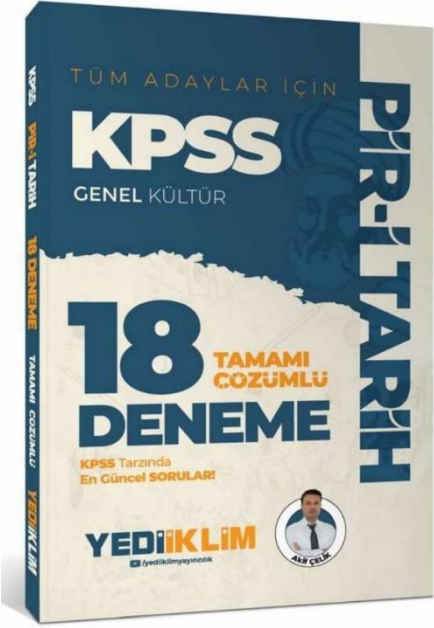
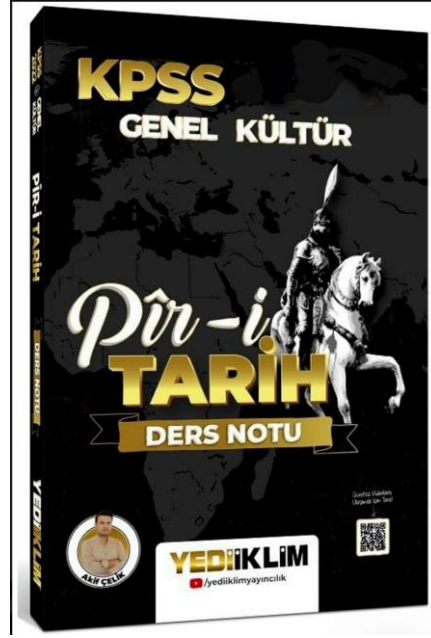

YEDİİKLİM akademi

GENEL TARİH DERS TAKİP DEFTERİ

YEDİİKLİM akademi

akifcelik.tarih

OSMANLI KÜLTÜR – MEDENİYET

- Osmanlı devlet yönetiminde oluşmasında;
 - Eski Türk gelenekleri
 - İslam dininin kuralları
 - Hakim olunan bölgelerin etkisi olmuştur.
- Devlet “**Ebed müddet**” anlayışla yönetilmiş ve ilelebet varlığı sağlanmaya çalışılmıştır.
- Devletin asıl varlık amacı **nizamı alem ve ilay-ı kelimetullah**” olarak belirlenmiştir.
- **Osmanlı Devleti için kullanılan diğer isimler:**
 - Devlet-i Muazzama
 - Devlet-i Aliyye
 - Devlet-i Ebed Müddet
 - Devlet-i Şahane

- **Devlet siyasi, askeri, iktisadi gücü ve teşkilatlanmasına göre;**
 - **Aşiret:** Ertuğrul Gazi
 - **Beylik:** Osman Gazi
 - **Devlet:** Orhan Gazi
 - **İmparatorluk:** Fatih Sultan Mehmet (Çok uluslu yapı)
- Devlet yönetim anlayışı olarak;
 - **Mutlak Monarşi:** Tek kişi egemenliği.
 - **Teokratik:** Şeri hükümlere geçerli.
 - **Meşruti Monarşi:** II. Abdulhamit

- Halifeliđi saltanat makamı içinde kullanan tek Türk İslam devleti **Osmanlı Devleti**.
- Osmanlı da Kut anlayışı devam ettiği için Osmanlı aile dışında başka bir aileden hükümdar başa geçmemiştir.
- “**Sultan**” ünvanını kullanan ilk padişah Orhan Bey’dir.
- Osmanlı padişahları kılıç kuşanma ve tahta çıkma merasimine **cülüs** adı verilir. Bu tören de Kapıkulu ordusuna **cülüs bahşı** dağıtılır. Bu uygulama ilk kez **Yıldırım Bayezit** döneminde başlamıştır.

VERASET SİSTEMİNİN GELİŞİMİ

Osman ve Orhan
Bey Dönemi

"Ülke hanedanın ortak malıdır"
anlayışı vardır.

I. Murat Dönemi

"Ülke padişah ve oğullarının
malıdır" anlayışını getirmiştir.

II. Mehmet (Fatih)
Dönemi

"Ülke sadece padişahın malıdır"
ve kardeş katli yasal hale geldi.

I. Ahmet Dönemi

"Ekber ve Erşad" sistemi ile taht
kavgası ve kardeş katlini
önlemek istemiştir.

Osmanlı Devleti'nin Merkezleri

⇒ Söğüt

⇒ Karacahisar

⇒ Bilecik

⇒ Bursa

⇒ İznik

⇒ Edirne

⇒ İstanbul

İstanbul'un Diğer İsimleri

➤ Dersaadet

➤ Payitaht

➤ Asitane

➤ İslambol

➤ Konstantiniye

➤ İstanbul

➤ Konstantinapolis

PADİŞAH

Padişahın Görevleri

- *Adaleti sağlamak*
- *Orduyu komuta etmek*
- *Kanunlara uygun ülkeyi yönetmek*
- *Huzur ve asayişi sağlamak*
- *Halkı korumak*

Hükümdar Ünvanları

- ⇒ *Han*
- ⇒ *Hakan*
- ⇒ *Hünkar*
- ⇒ *Hüdavendigâr*
- ⇒ *Sultan*
- ⇒ *Padişah*
- ⇒ *Bey*
- ⇒ *Gazi*
- ⇒ *Nasr*
- ⇒ *Halife*
- ⇒ *Şahane*
- ⇒ *Muhteşem*

Hükümdar Sembolleri

- ⇒ *Otağ (Çadır)*
- ⇒ *Sikke*
- ⇒ *Örgin (Taht)*
- ⇒ *Alem (Bayrak)*
- ⇒ *Tuğra*
- ⇒ *Para Bastırma*
- ⇒ *Biat Töreni*
- ⇒ *Hutbe Okutma*
- ⇒ *Tiraz*
- ⇒ *Hilat*
- ⇒ *Kılıç Alayı*
- ⇒ *Çetr (Şemsiye)*
- ⇒ *Menşur (Unvan)*
- ⇒ *Cülus Bahşişi*

Padişahın Yetkileri

1.Yasama

Ferman: Padişahın yazılı buyrukları.

Berat: Padişahın atama belgesi.

Kanunname: Birden çok konuyu kapsayan belge. Kanunname-i Ali Osman.

Adaletnâme: Halkın haklarının yöneticilere karşı korunduğu belge.

Hatt-ı Hümayun: Padişahın bizzat yazdığı emirlerdir.

Münşeat: Padişahın yazışmalarına ve mektuplarına verilen isimdir.

Amanname: Fethedilen topraklardaki halka verilen güvence fermanı.

2. Yürütme

- Padişah yürütme yetkisini Divan-ı Hümayun aracılığıyla kullanmıştır.
- Fatih dönemine kadar divana padişah başkanlık yapmış. Bu dönemden itibaren başkanlık sadrazama bırakılmıştır.

3. Yargı

Müsadere: Kişilerin haksız kazanç elde etmesini önlemek amacıyla gerektiğinde malına el konulmasıdır. II. Mahmut döneminde kaldırılan bu sisteme resmen Tanzimat Fermanı ile son verilmiştir.

Kulluk Sistemi: Devşirme kökenli devlet adamları üzerinde padişahın öldürme yetkisini ifade eder. Tanzimat Fermanı ile bu uygulamaya son verilmiştir.

SANCAK SİSTEMİ

- Osmanlı Devleti'nde padişahın erkek çocuklarına **Şehzade** veya **Çelebi** denilmektedir.
- Şehzadeler, ilk eğitim ve öğretimine sarayda **Şehzadegan mektebinde** başlamışlardır.
- Belirli yaşlarda ise Lala eşliğinde yönetim tecrübesi kazanması için sancaklara gönderilmiştir.
- Sancak Sistemi, **Orhan Bey**'den itibaren uygulanmaya başlamıştır.
- Sancakta yetişen ilk padişah ise **I. Murat** olmuştur.
- **II. Mehmet**(Fatih) döneminde yasallaşmıştır.

- Sancağa çıkma geleneğine **III. Mehmet** son vermiştir.
- Sancakta yetişen son padişah **III. Mehmet**'tir.
- Sancağa çıkmadan tahta çıkan ilk padişah ise **I. Ahmet**'tir.
- Önemli şehzade sancakları şunlardır; **Amasya, Trabzon, Manisa, Konya, Bursa, İzmit, Kırım(Keefe), Sivas, Çankırı, Çorum, Isparta.**

- *III. Mehmet'in sancağa çıkma usulünü kaldırmasıyla birlikte şehzadelerin sarayın **Şimşirlik** denilen bölümünde eğitilmesine **Kafes sistemi** denilir.*
- *Kafes etkisiyle yetişen ve tahta çıkan ilk padişah I. Mustafa olmuştur.*
- *Kafes etkisinde 53 yıllık bir süre ile en uzun kalan III. Osman olmuştur.*

Kafes Sisteminin Olumsuz Sonuçları;

- *Şehzadeler yönetim tecrübesinden yoksun kalmışlardır.*
- *Şehzadeler halkın sorunlarından kopuk bir şekilde yetişmişlerdir.*
- *Saray kadınlarının yönetimdeki etkinlikleri artmıştır.*
- *Şehzadelerin ölüm korkusuyla yetişmesine sebep olmuştur.*
- *Merkezi otorite zayıflamıştır*

HAP BİLGİ:

- ⇒ *Sancak sistemini başlatan **ORHAN BEY***
- ⇒ *Sancaktan tahta ilk geçen **I. MURAT***
- ⇒ *Sancak sistemi zorunluluğu **II. MEHMET(FATİH)***
- ⇒ *Sancaktan tahta son geçen **III. MEHMET***
- ⇒ *Sancak sistemini kaldıran **III. MEHMET***
- ⇒ *Sancağa çıkmadan ilk tahta geçen: **I. AHMET***

SARAY TEŞKILATI

- Saray, padişahın ailesiyle birlikte özel hayatını geçirdiği ve devlet işlerinin yürütüldüğü merkezdir.*

SARAYIN ADI	PADİŞAH	BULUNDUĞU YER	BATI ETKİSİ
Bey Sarayı	Orhan Bey	Bursa(14.yy)	Yok
Edirne Sarayı	I. Murat	Edirne(14.yy)	Yok
Topkapı Sarayı	II. Mehmet(Fatih)	İstanbul(15.yy)	Yok
Yıldız Sarayı	III. Selim	İstanbul(19.yy)	Var
Dolmabahçe	Abdülmecit	İstanbul(19.yy)	Var
Çırağan Sarayı	Abdülaziz	İstanbul(19.yy)	Var
Beylerbeyi	Abdülaziz	İstanbul(19.yy)	Var

Birun (Dış Saray)

- Padişahın resmi hayatının geçtiği saray görevlilerinin bulunduğu yerdir.
- Bürokrasinin merkezidir.
- Yönetici sınıfın bulunduğu bölümdür.
- Yeniçeriler, müteferrikalar, topçular, sipahiler, mehteran, hekimbaşı, müneccimbaşı gibi görevliler ve Altı bölük halkı denilen süvari kapıkulu askerleri de bu bölümde bulunmaktadır.

Enderun (İç Saray)

- Devşirme kökenli devlet adamlarının yetiştirildiği saray okuludur.
- Murat döneminde Edirne Sarayında açılmış sonradan Topkapı sarayına taşınmıştır.
- Hazine, arz odası, kiler odası, has oda, seferli odası, doğancılar odası gibi bölümler bulunur.
- Enderun ile Birunu birbirine bağlayan kapıya **Babü's-saade** denilmektedir.
- II. Mahmut Dönemi'nde yerine **Mekteb-i Maarif-i Adliye** açılmıştır (1833).

Harem (Darü's Saade)

- Padişah ve ailesinin özel hayatlarını geçirdiği bölümdür.
- Saray kadınlarının ve cariyelerin, musiki, resim, kıraat vb gibi dersler aldığı bölümdür. Bu nedenle okul özelliği göstermektedir.
- Haremin yönetiminden **Harem Ağası** sorumludur.
- Hükümdarın annesine **Valide Sultan**, erkek çocuk doğuran cariyeye ise **Haseki Sultan** denilir.

DİVAN-I HÜMAYUN

- Devlet işlerinin görüşülüp karara bağlandığı kuruldur.
- **Orhan Bey** zamanında kurulmuştur.
- Fatih zamanında divan başkanlığı **sadrözama** bırakılmıştır.

Yorum:

- Padişah, divan toplantılarını izlediği bölüme **Kasr-ı Adl** denilmiştir.
- II. Mahmut tarafından divan kaldırılarak yerine **Nazırlıklar**(Meclis-i Vükela)kurulmuştur.
- Divanda son sözün padişaha ait olması divanın **danışma organı** olduğunu gösterir.
- Divan kararlarına hüküm, hükümlerin kaydedildiği defterlere de **Mühimme Defterleri** denir.
- Padişahların divan üyelerini kabul ettiği bölüme **Arz Odası** denilir.
- Selçuklu'daki Divan-ı mezalim gibi **yüksek mahkeme** olarak görev yapmıştır.

SEYFİYE (Umera-Ehl-i Örf)	İLMİYE (Ulema- Ehl-i Şer)	KALEMİYE (Ehl-i Kalem)
<i>Askeri ve idari işlere bakan görevliler.</i>	<i>Eğitim, din, hukuk işlerine bakan görevliler.</i>	<i>Bürokrasi, diplomasi, yazışma ve maliye işlerine bakan görevliler.</i>
• Veziriazam • Vezirler • Kaptan-ı Derya • Yeniçeri Ağası • <i>Beylerbeyi</i> • <i>Sancak beyi</i> • <i>Timarlı Sipahi</i> • <i>Subaşı</i>	• Şeyhülislam • Kazasker • <i>Müderris</i> • <i>Müezzin</i> • <i>İmam</i> • <i>Kadı</i> • <i>Nakibüleşraf</i> • <i>Kassam</i>	• Reisülküttap • Nişancı • Defterdar • <i>Katipler</i> • <i>Memurlar</i> • <i>Kapan Emmini</i> • <i>Gümrük Emmini</i> • <i>Bac Emmini</i>

PADİŞAH

- ❖ *Fatih Sultan Mehmet'e kadar divana başkanlık etmişlerdir.*
- ❖ *Divanda son söz padişaha aittir.*

SADRAZAM

- ❖ *Padişahın mutlak vekilidir.*
- ❖ *1. Murat döneminde oluşturuldu.*
- ❖ *“Serdar-ı Ekrem” sıfatı ile savaflara katılır. Saltanat mührüne sahiptir.*
- ❖ *Sadrazam konağına “Paşa Kapısı veya Babıali denilir.*
- ❖ *İstanbul yönetiminden sorumludur. İstanbul'daki vekiline **Sadaret Kaymakamı**.*

VEZİRLER

- ❖ *Devlet işlerinde sadrazam yardımcısı.*
- ❖ *İlk kez **Orhan Bey** dönemi.*
- ❖ *İlk vezir Alaeddin Paşa'dır.*

KAPTANIDERYA

- *Donanmadan sorumludur.*
- *Kanuni döneminde divan üyesi olmuştur.*
- *Divana katılan ilk kaptanıderya Barbaros Hayrettin Paşa'dır.*

YENİÇERİ AĞASI

- ❖ *Divana gerekli hallerde katılır.*
- ❖ *Yeniçerilerden başıdır.*
- ❖ *İstanbul'un güvenliğıinden sorumludur.*

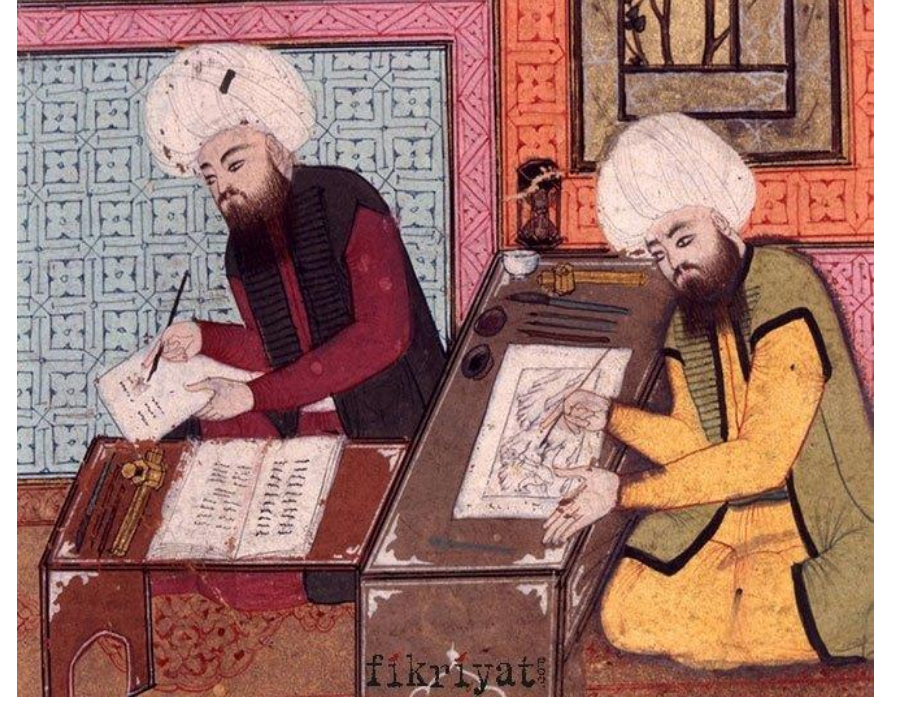
ŞEYHÜLİSLAM

- ❖ *Divan kararlarının dine uygunluğu konusunda karar verir, fetva çıkarır.*
- ❖ *Kanuni döneminde sadrazama denk sayılmıştır.*
- ❖ *İlk Şeyhülislam Molla Fenari'dir.*
- ❖ *XVII. yüzyıldan itibaren divan üyesi olmuştur.*

NİŞANCI

- ❖ *Kalemiye sınıfına mensuptur.*
- ❖ *Yazışma, mektup, tımar dağıtımı.*
- ❖ *Padişahın düzenlediği belgelere padişahın tuğrasını çekerdi.*
- ❖ *Aynı zamanda fethedilen toprakları **tahrir defterlerine** kaydederdi.*

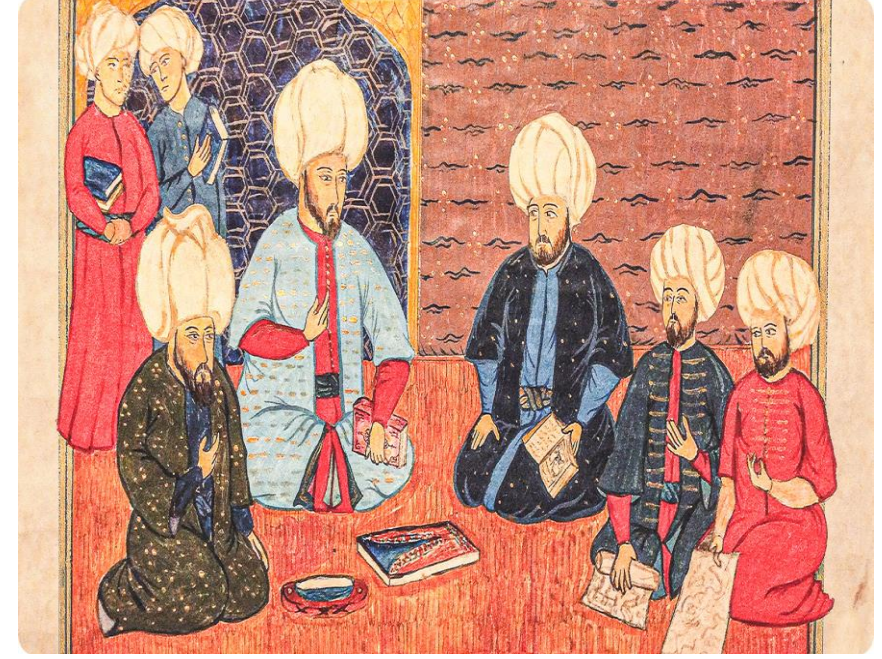

REİSÜLKÜTTAP

- ❖ *Nişancıya bağlı olan Reisülküttap devletin dış işleri bakanıdır. Hariciye Nezareti.*
- ❖ *Diplomatik ilişkilerin artmasıyla birlikte XVII. yüzyıldan itibaren önemi daha da artmıştır.*

KAZASKER

- **Müderris, imam ve kadı ataması** yapar.
- **Divandaki büyük davalara bakar.**
- **Adalet ve eğitim işlerinden** sorumludur.
- İlk defa **I. Murat döneminde** oluşturuldu.
- İlk kazasker **Çandarlı Kara Halil**.
- **Fatih döneminde Anadolu ve Rumeli** diye ikiye çıkarılmıştır.
- **İlmiye** sınıfı mensubudur. Medrese çıkışlı olma şartı vardır.

<i>Galebe Divanı</i>	<i>Elçilerin kabul edildiği, ulufelerin dağıtıldığı divan.</i>
<i>Ayak Divanı</i>	<i>Olağanüstü hallerde toplanır. Padişah halkın şikayetlerini dinler.</i>
<i>Sefer Divanı</i>	<i>Sefer öncesi veya sefer esnasında toplanan divandır.</i>
<i>Çarşamba Divanı</i>	<i>Sadrazam başkanlığında İstanbul'un işlerini görüşülür.</i>
<i>Cuma Divanı</i>	<i>Örfi davaların dinlenmesi için toplanan divandır.</i>
<i>İkindi Divanı</i>	<i>Divanda yarım kalan konuları görüşülür.</i>

İstanbul Yönetimi

Sadrazam: İstanbul'un genel sorumlusu.

Yeniçeri Ağası: Şehrin güvenliğınden sorumlu.

Asesbaşı: Gece güvenliğınden sorumlu.

Taht Kadısı: Şehrin adaletinden sorumlu.

Şehremini: Şehrin belediye ve bayındırlık işleri.

Mimarbaşı: Şehrin imar işlerinden sorumludur.

Muhtesip: Çarşı ve pazarların denetimi.

✓ Sadrazamın İstanbul'daki vekili
Sadaret Kaymakamıdır.

Taşra Teşkilatı

İdari Birim	Yönetim	Adalet	Güvenlik
EYALET	Beylerbeyi	Kadı	Subaşı
SANCAK	Sancak beyi	Kadı	Subaşı
KAZA	Kadı	Kadı	Subaşı
KÖY	Köy Kethüdası	Kadı vekili	Yiğitbaşı

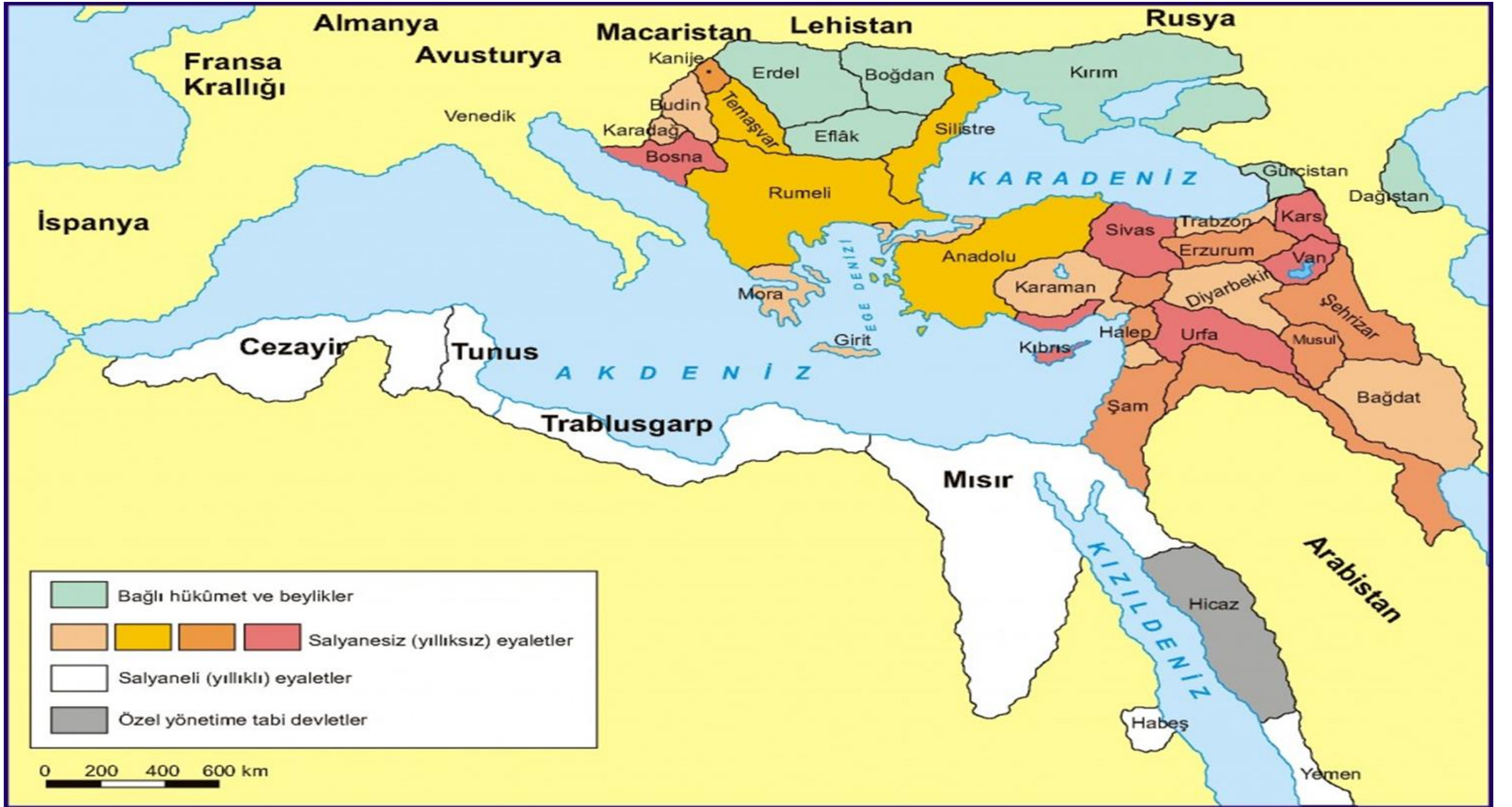
1864 – 1871 Vilayet Nizamnamesi'ne göre ülkenin idari birimi yeniden oluşturulmuştur.

İdari Birim	Yönetim	Adalet	Güvenlik
VİLAYET	Vali	Kadı	Subaşı
SANCAK	Mutasarrıf	Kadı	Subaşı
KAZA	Kaymakam	Kadı	Subaşı
NAHIYE	Nahiye Müdürü	Kadı	Subaşı
KÖY	Köy Kethüdası	Kadı vekili	Yiğitbaşı

Salyanesiz (Yıllıksız) Eyaletler	Salyaneli (Yıllıklı) Eyaletler)
■ <i>Merkeze yakın yerlerdir.</i> ■ <i>Tımar sisteminin uygulandığı eyaletlerdir.</i> ■ <i>Rumeli, Budin, Bosna, Anadolu, Karaman, Sivas, Musul, Erzurum ve Bağdat'tır.</i>	■ <i>İltizam uygulanır.</i> ■ <i>Merkezden uzak olan bu eyaletlerde vergiler iltizam usulüyle yıllık peşin olarak toplanırdı. Vergi toplama ihalesini alan kişiye “Mültezim” denilir. Amaç hazineye nakit para sağlamaktır.</i> ■ <i>Trablusgarp, Mısır, Cezayir, Habeş, Yemen ve Tunus'tur.</i> ■ <i>Trablusgarp, Mısır, Cezayir, Garp Ocakları olarak tanımlanmıştır.</i>

İmtiyazlı (Özel Yönetimli) Eyaletler

- İçişlerinde serbest dış işlerinde Osmanlı Devleti'ne bağlı eyaletlerdir.
- **Eflak, Boğdan, Erdel, Kırım, Hicaz** gibi yerlerdir. Eflak ve Boğdan'a "**Memleketeyn**" adı verilmiştir.
- Yöneticileri kendi içinden belirlenir. Padişah tarafından onaylanırdı.
- Yöneticileri; **Bey, Han, Şerif, Voyvoda** gibi ünvanlar kullanırlardı.
- Kırım yöneticilerine **Şahin** veya **Giray** denilir.
- Hicaz vergi ve asker göndermezdi.
- Kırım ise vergi vermez ama asker gönderirdi.
- Osmanlı padişahlarının her yıl hac mevsiminde mukaddes topraklarda yaşayan Müslümanlara ve hac yollarının güvenliğini sağlayan Mekke şeriflerine gönderdikleri para ve değerli eşyalara **surre**, bunları taşıyanlara da **surre alayı** denmiştir. Bu gelenek ilk defa **Çelebi Mehmet** döneminde başlamıştır.

Taşradaki Diğer Görevliler

Bac Emini: Bir yörede ticaret ve zanaatla uğraşanlardan vergi toplayan görevli.

Kapan Emini: Her birinde tek bir cinsten malın toptan satışının veya dağıtımının yapıldığı kapalı pazar yerine kapan hanı adı verilir.

Kapan Emini vergileri belirler, ürünlerin adaletli tartılmasını ve dağıtılmasını sağlardı.

Gümrük Emini: Gümrükten giriş ve çıkış yapan tüccarlardan vergi toplar.

Beytül-mal Emini: Belirli bir bölgede kamu haklarını koruyan görevlidir.

HUKUK

1)Örfi hukuk

- ❖ Töre, gelenek ve göreneklerden oluşur.
- ❖ Padişahın fermanları ile düzenlenir.
- ❖ Her iki hukukun merkezinde kadılar bulunmaktadır.

HAP BİLGİ

- ✓ **Aman canlar dikkat, Osmanlı Devleti'nde hukukta birlik, laiklik ve kadın erkek eşitliği yoktur.**

2)Şeri Hukuk

- ❖ Müslüman halk için geçerlidir.
- ❖ İslam dinine göre oluşturulan hukuktur.
- ❖ Düzenlemeler, Şeyhülislam ve kadı tarafından yapılır.
- ❖ Divan'da ki temsilcisi Kazasker.
- ❖ Şeri ve örfi bütün meseleler, Şeri mahkemelerde çözülür.
- ❖ Gayrimüslimler kendi hukuk kurallarına göre yargılanmışlardır.
- ❖ Mahkemede alınan kararlar **Şeriye Sicilleri** adı verilen defterlere kaydedilmiştir.

OSMANLIDA MAHKEMELER

Şeri Mahkemeler: Müslümanlar arasındaki davalar bakar.

Cemaat Mahkemeleri: Gayrimüslimler kendi dinine göre yargılanır.

Konsolosluk Mahkemeleri: Kapitülasyonlardan yararlanan yabancı devletlerin vatandaşları arasında çıkan sorunları çözmek için...

Nizamiye Mahkemeleri: Cinayet, ticaret gibi şeri konular dışındaki davalara batı yasalarına göre bakmıştır.

Ticaret Mahkemeleri: Osmanlı ile yabancı devletlerin vatandaşları arasındaki ticari anlaşmazlıkları çözmek için.

HAP BİLGİ:

- ❖ Şeyhülislamın yargılama yetkisi yoktur. Divanda alınan kararların dine uygunluğu noktasında **fetva** verir.
- ❖ Osmanlı devletinde törenin ilk kez yazılı hale getirilmesi Fatih döneminde hazırlanan “**Kanunname-i Ali Osman**” ile olmuştur.
- ❖ İslam esaslarına göre hazırlanan ilk medeni kanun olan **Mecelle** de batının etkisi yoktur.
- ❖ 1839 Tanzimat Fermanı ile ilk kez **kanun üstünlüğü** ilkesi benimsenmiştir.
- ❖ Sultan Abdülaziz döneminde **Divan-ı Ahkam-ı Adliye(Yargıtay)** ve **Danıştay** gibi yüksek mahkemeler kurulmuştur.
- ❖ Osmanlı Devleti’nde 1873’te mahkeme kararlarını duyurmak için **Ceride-i Mehakim** gazetesi çıkarılmıştır.

Kadıların Görev ve Özellikleri

- Medreselerden mezunu Türk ve Müslüman.
- Ferman ve beratların halka duyurulması,
- Vakıfların denetlenmesi,
- Vergilerin toplanıp merkeze ulaştırılması,
- Halkın isteklerini Divan-ı Hümayuna iletmek,
- Miras, nikâh ve noterlik gibi görevler yapmak,
- Narh (Fiyat) belirlemek.
- **Taht kadısı** rütbece en üst olandır. padişah tarafından atanırdı.
- Büyükşehirde bulunan kadiya **Mevleviyet** adı verilir.
- Kadılar tarafından tutulan **Tereke Defterlerinde**, ailelerin çocukların ve mirasçıların durumu kaydedilir.
- Kadılar davalardan aldıkları harçlarla geçinmektedirler.
- Kadılar bir yerde görev süresinin 18 ay ile 3 yıl arasında sınırlıdır.

ORDU TEŞKILATI

- Osmanlı'nın ilk dönemlerinde düzenli ordusu yoktu. Savaş zamanlarında ordu Alperenler ve ahilerden oluşurdu.
- Osmanlı'nın "**Yaya ve Müsellem**" olarak ilk düzenli ordusu **Orhan Bey** döneminde kurulmuştur.
- Osmanlı ordusu merkez kapıkulu ordusu, eyalet, yardımcı kuvvetler ve deniz gücünden(donanma) oluşmaktaydı.

KAPIKULU PİYADELERİ (Yaya)

- *Acemi Oğlanlar Ocağı*: Askerlikte temel eğitim.
- *Cebeci Ocağı*: Silah yapım, bakım ve onarımı.
- *Topçu Ocağı*: Top dökmek ve kullanmak.
- *Top Arabacıları Ocağı*: Topları taşımak ve savaşlarda manevra yapmak.
- *Lağımçı Ocağı*: Hendek kazmak ve patlayıcı döşemek.
- *Humbaracı Ocağı*: Havan topu ve el bombasını yapıp kullanmak.
- *Bostancı Ocağı*: Saray çevresi ve iskele güvenliği.
- *Yeniçeri Ocağı*: Kapıkulu ordusunun en önemli ve en kalabalık sınıfıdır.
- ❖ *Acemi Oğlanlar Ocağından Yeniçeri Ocağına geçmeye “**Bedergah** veya **Kapıya Çıkma**” adı verilir.*

KAPIKULU SÜVARİLERİ (Atlı)

- *Sipahi ve Silahtar*: Savaşta padişah ve çadırını korumakla görevlidirler.
- *Sağ ve Sol Garipler*: Savaşta hazine, ganimet ve ordunun malzemelerini korumakla görevli sınıftır.
- *Sağ ve Sol Ulufeciler*: Savaşlarda saltanat sancağını korurlar.

HAP BİLGİ: Kapıkulu süvarileri piyadelerden daha üstündür. Bu birliklere “**Altı Bölük Halkı**” denilmiştir.

KAPIKULU SÜVARİSİ

KALE KUŞATMASI

Akıncılar

Düşman Kuvvetleri

Lağımıcılar

Osmanlı Topçuları

Top Arabacısı

Top Arabacısı

Topçular

Anadolu
Beylerbeyi
Sağ Kanat
(Anadolu Tımarlı
Sipahileri)

Rumeli
Beylerbeyi
Sol Kanat
(Rumeli Tımarlı
Sipahileri)

Yeniçeriler

Sol Ulufeciler

Padişah ve Yeniçerilerin Oluşturduğu
Merkez Kuvvetleri

Sağ Ulufeciler

Geri Hizmet Destek Kıtaları

Cebeci

Saka

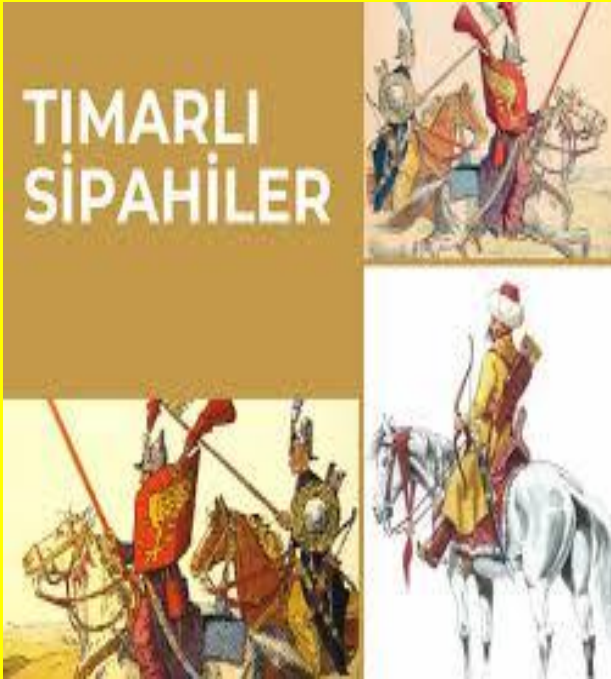
Humbaracı

Mehter Takımı

EYALET ASKERLERİ

Tımarlı Sipahiler

- Dirlik sahiplerince yetiştirilen askerlerden oluşur.
- Bu askerlere **Cebelü** da denir.
- Selçuklulardaki **ikta sistemi** örnek alınmıştır.
- Geçimlerini topraktan sağlayıp devletten maaş almazlar.
- Tamamı Türklerden oluşan bu askerler ordunun en kalabalık bölümüdür.
- XVII. yüzyılda tımarlı sipahilerin geri hizmete alınmasıyla birlikte eyaletlerde asker ihtiyacı **saruca**, **sekban** ve **levend** gibi derme çatma kuvvetlerle karşılanmıştır.

Akıncılar	➤ Sınır ve uçlarda keşif görevi yaparlar. ➤ Hafif süvari birlikleridir.
Azaplar	➤ Bekâr erkeklerden oluşan gönüllülerdir. ➤ Yeniçerilerin önünü açarlar.
Yayalar	➤ Ordunun geri hizmetinde bulunurlar. Yol açma ve köprü tamir etme işlerine bakarlar.
Deliler	➤ Cesaretlerinden dolayı bu isim verilmiştir. ➤ Hafif süvari birlikleridir. ➤ Sınırlarda bilgi toplar, keşif yaparlar.
Gönüllüler	➤ Şehir ve kasabaları korurlar.
Müsellemeler	➤ Ordunun önünden giderek yol açıp köprüleri tamir ederler.
Beşliler	➤ Sınırlardaki kaleleri korurlar. Her beş hanedan bir kişi seçilir.
Sakalar	➤ Ordunun su ihtiyacını karşılar.

DONANMA (DENİZ GÜCÜ)

- İlk donanma Orhan Bey: Karesioğulları.
- İlk tersane. Karamürsel'de Orhan Bey
- İlk donanma komutanı: Karamürsel Bey.
- Yıldırım Beyazıt: Gelibolu Tersanesi
- Fatih döneminde **Karadeniz** ve **Ege** Türk gölü
- Kanuni döneminde **Akdeniz** Türk Gölü
- Kanuni döneminde Hint Deniz Seferleri.
- Donanma askerine **azap** ve **levent**, donanma komutanına ise **Kaptan-ı Derya**
- Donanmadaki kürekli gemilere **kadırga**, yelkenli gemilere ise **kalyon** denilmiştir. Osmanlı'nın ilk buharlı gemisi **SWİFT** (sürat)tir.
- Divan üyesi olan ilk Kaptanı Derya Barbaros Hayrettin Paşa.
- İlk deniz savaşını Çelebi Mehmet döneminde Venediklere karşı yapmış ve yenilmiştir. (**Çalı Bey (Lapseki) Savaşı**)

4. TOPRAK SİSTEMİ

- Osmanlı'da topraklar devletin malı olup işleme hakkı halka aittir.
- Topraklar genel olarak kullanımına göre iki ana başlığa ayrılır

OSMANLI TOPRAK SİSTEMİ

MİRİ TOPRAK

- Devlete ait topraklardır.
- Alınıp satılamaz.
- Kullanım hakkı miras bırakılabilir.
- Kişiler bu topraklar üzerinde kiracıdır.
- Miri arazinin bölümleri aşağıda anlatılmıştır.

MÜLK TOPRAK

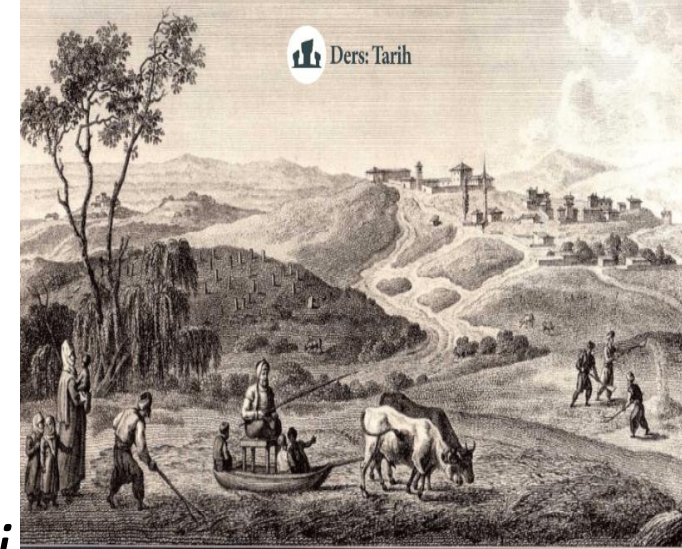
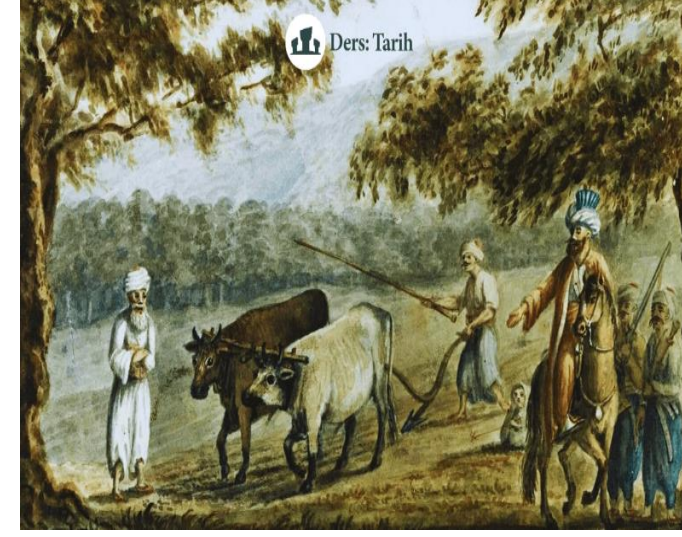
- Mülkiyeti kişiye aittir.
- Alınıp satılabilir, miras bırakılabilir.
- Bağ, bahçe, tarla gibi taşınmazlardan oluşur.
- Müslümanlara ait olana "öşri", Gayrimüslimlere ait olana "haraci" denilir.

DİRLİK: Devlet memuru ve askerlere hizmet ve maaş karşılığı verilen topraklardır. **Gelire göre dirlik arazi üçe ayrılır:**

1. Has: Geliri yüz bin akçeden fazla olan hanedan üyeleri ve üst düzey devlet adamlarına verilen topraktır. Her beş bin akçe için “**cebelu**” denilen asker beslerler (**Divan üyeleri, beylerbeyi, sancakbeyi**)

2. Zeamet: Geliri yüz bin ile yirmi bin arasındaki orta dereceli devlet memurlarına verilen topraktır. Her beş bin akçe için “**cebelu**” denilen asker beslerler (**Kale dizdarları, subaşı, kadı, divan katipleri**).

3. Tımar: Geliri yirmi bin ile üç bin arasındaki küçük dereceli memurlara ve askerlere verilen topraktır. Her üç bin akçe için “**cebelu**” denilen asker beslerler.

Dirlik Sisteminin Faydaları

- ⇒ Hazineden para çıkmadan ücretsiz ordu yetiştirilir.
- ⇒ Devlet memurlarının maaşları verilir.
- ⇒ Hazinesinin yükü hafifler.
- ⇒ Vergilerin sürekliliği sağlanır.
- ⇒ Üretimin sürekliliği sağlanır.
- ⇒ Devletin merkezi otoritesi güçlenir.
- ⇒ Bayındırlık faaliyetleri yürütülür.
- ⇒ Göçebeler yerleşik hayata geçirilmiştir.

HAP BİLGİ: Osmanlı devletinde toprağın mülkiyeti **devlete**, işleme hakkı **köylüye**, vergileri toplama hakkı ise **tımar sahibine** aittir.

Mukataa: Geliri doğrudan devlet hazinesine aktarılan topraktır. Bu toprakların vergi toplama ihalesi **iltizam** yoluyla **mültezim** denilen kişilere verilir. Amaç; **hazineye nakit para sağlamak**.

Paşmaklık: Geliri hanedan kadınlarına ayrılan topraktır.

Yurtluk: Sınır boylarında görev yapanlara verilen topraktır.

Ocaklık: Kale muhafızı ve tersane giderlerine ayrılan topraktır.

Metruk: Halkın ortak kullanımına ayrılan(mera, otlak, mezarlık, pazar yeri) topraklardır.

Mevat: Tarıma el verişsiz işe yaramayan (çöl, bataklık) topraklardır.

Arpalık: Devlet memurlarına emeklilik dönemleri için verilen topraklardır.

Vakıf: Geliri sosyal tesislere (cami, medrese, bedesten) ve hayır işlerine ayrılan topraklardır. Vakıf senedine **Vakfiye**, vakıf yöneticisine **Mütevelli**, vakfedilen mala ise **Mevkuf** denilir. Vakıfları kadılar denetler.

5. MALİYE VE EKONOMİ

- . Osmanlı Devleti'nde ilk mali teşkilat I. Murat döneminde kurulmuştur. Başkanlığını da Defterdar yapmıştır.
- . Fatih zamanında Venedik'e, Kanuni döneminde Fransızlara kapitülasyonlar verilmiştir. Osmanlı kapitülasyonlarla hem Akdeniz ticaretini canlandırmayı hem de Hristiyan birliğini parçalamayı amaçlamıştır.
- . Özellikle **Balta Limanı Antlaşması** ile Osmanlı ülkesi Avrupalı devletlerin açık pazarı haline gelmiştir.
- . İlk kez **1854 Kırım Savaşında** İngiltere'de dış borç alınmıştır.
- . II. Abdülhamit döneminde alınan dış borçların zamanla geri ödenememesi 1881 yılında **Duyun-u Umumiye İdaresi'nin** kurulmasına ve Osmanlı Devleti'nin ekonomisinin Avrupalı devletler tarafından yönetilmesine yol açmıştır.

OSMANLI DA EKONOMİ

İaşecilik: Piyasa da uygun fiyata yeterli mal bulundurulması.

Gelenekçilik: var olan mevcut ekonomik düzeni korumak.

Fiskalizm: Hazine gelirlerini mümkün olduğunca yükseltme.

Menzil Teşkilatı: Kervanların sefer yapmasına imkan sağlayan haberleşme teşkilatı.

Mekkari Taifesi: Günümüzdeki kargo ve nakliyat işlerini meslek edinen gruplar.

OSMANLI DA EKONOMİ

Derbent Teşkilatı: Ticaret yollarının güvenliğini sağlar.

Hacegi: Osmanlı'da uluslararası ticaret yapanlara verilen isim.

Narh Kesmek: Ürünlerin satış fiyatını belirleme.

Gedik: İş yeri açma belgesi.

Hirfet: Küçük meslek gruplarının kendi içinde oluşturduğu loncalar (marangoz kunduracı)

Lonca: esnaf ve sanatkarların kendi aralarında oluşturduğu dini ve ekonomik teşkilat.

UZAKTAN EĞİTİM
KPSS AKADEMİSİ

AKİF ÇELİK

BİLGİ
KARTI

UZAKTAN EĞİTİM
KPSS AKADEMİSİ

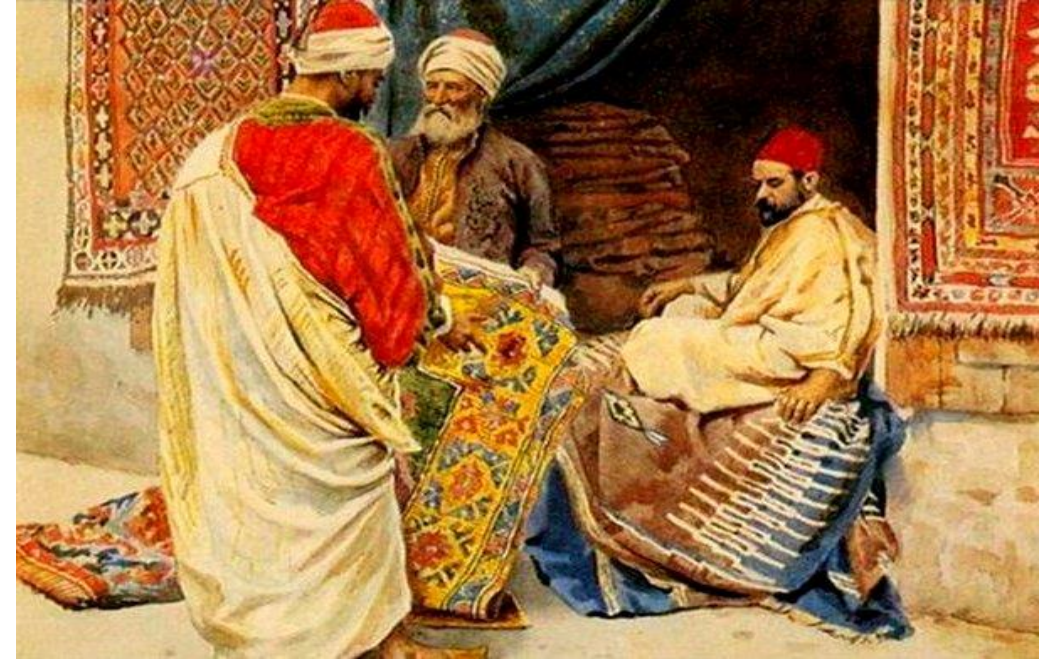
AKİF ÇELİK

BİLGİ
KARTI

A. Lonca Teşkilatı

- Çeşitli zanaatkârların kendi aralarında oluşturdukları dini ve ekonomik karakterli bir teşkilattır.
- Loncalarda uzman kişilere **Ehl-i Hibre** denilirdi.
- Lonca Teşkilatı, Ahi Teşkilatının devamı.
- Ahi Teşkilatından farkı loncalara gayrimüslimlerde üye olabilmesi.
- Lonca teşkilatının başındaki kişiye “**Şeyh**” denilir.
- Şeyhin yardımcıları arasında **kethüda**, **yiğitbaşı** ve **ehl-i hibre** bulunuyordu.
- Yükümlü olduklara ilkelere “**Fütüvvetname**” denilmiştir.

Lonca Teşkilatının Görevleri

- Mesleki eğitim vermek(usta çırak ilişkisi)
- *Esnaf*lar arasında dayanışmayı sağlamak
- Ürünlerin satış fiyatını belirlemek (**Narh kesmek**)
- Üretici ve tüketiciyi korumak
- *Esnaf* ile devlet arasında iletişimi sağlamak
- Hammadde teminini ve dağıtımını sağlamak
- Üretilen malların kalite kontrollerini yapmak
- Dükkân açma ve çalışma izni anlamına gelen **Gedik** belgesi(ruhsat) vermek

B. Osmanlı Devleti'nde Para ve Bankacılık

- Osmanlı devletinde madeni paralar şu şekilde isimlendirilir; **Mangır, Akçe, Kuruş, Mecidiye, Sultani, Sikke, Pul, Altın lira.**

Osmanlı Devletinde;

- İlk bakır para: **Osman Bey**
- İlk gümüş para: **Orhan Bey**
- İlk altın para: **II. Mehmet (Fatih)**
- İlk kağıt para: **Abdülmecit**

NOT: Bakır paraya **Mangır**, gümüş paraya **Akçe**, altın para **Sikke-i hasene**, kağıt paraya ise **Kaime-i Mutebere** adı verilmiştir.

AKİF ÇELİK

OSMANLI DEVLETİNDE AÇILAN BANKALAR

Bank-ı Dersaadet	☞ Osmanlı'nın ilk bankasıdır (1847)
Bank-ı Osmani (Osmanlı Bankası)	☞ Kağıt para basma yetkisine sahip olan banka yabancı sermaye ile açılmıştır(1853) ☞ 1863'te "Bank-ı Osmani Şahane" adını almıştır.
Memleket Sandıkları	☞ 1863'te Abdülaziz döneminde çitçiye kredi vermek amacıyla kurulmuştur.
İstanbul Emniyet Sandığı	☞ Memleket sandıkları ile benzer amaçlı kurulmuştur.
Ziraat Bankası	☞ II. Abdülhamit döneminde açılmıştır (1888)
Osmanlı İtibar-ı Milli Bankası	☞ İttihat ve Terakki döneminde açıldı (1917)

C. Osmanlı Vergi Sistemi

- Vergiler **Şeri** ve **Örfi** olarak ikiye ayrılır:
- Şeri vergiler İslamiyet'in şariat kurallarına dayanan vergilerdir.
- Örfi vergiler ise devlet tarafından **padişah fermanı** ile toplanır.

HAP BİLGİ: Osmanlı' da tüm gelirlerin aktarıldığı devlete ait dış hazineye **Hazine- i Amire**, iç hazineye **Hazine-i Enderun**, Mısırdan gelen gelirlerin aktarıldığı padişaha ait hazineye **Ceb-i Hümayun**, denilmiştir.

Şeri Vergiler

- 👉 **Öşür:** Müslümanlardan 1/10 oranında alınan ürün vergisi.
- 👉 **Haraç:** Gayrimüslimlerden 1/5 oranında alınan ürün vergisi.
- 👉 **Cizye:** Gayrimüslim erkeklerin ödediği askerlik ve baş vergisi.

Örfi Vergiler

- 👉 **Resm-i Çift:** Müslüman çiftçi arazi vergisi
- 👉 **Çiftbozan:** Toprağı 3 yıl boş bırakan
- 👉 **İспенç:** Gayrimüslim çiftçi arazi vergisi
- 👉 **Avarız:** Olağanüstü hal vergisi.
- 👉 **Resm-i Arusane:** Evlenirken kız tarafı öder.
- 👉 **Resm-i Bennak:** Evli çiftçilerden
- 👉 **Resm-i Mücerred:** Bekar çiftçilerden
- 👉 **Bac-ı Bazar:** Çarşı ve pazar yeri vergisi
- 👉 **Amediye:** Gümrük vergisi.
- 👉 **İhtisap Resmi:** Esnafların panayır vergisi
- 👉 **Resm-i Cerime:** Suçlulardan alınan vergi.
- 👉 **Adet- i Ağnam:** Küçükbaş hayvan vergisi
- 👉 **Resm-i Asiyap:** Değirmenlerden alınır.
- 👉 **Derbent:** Yol ve geçitlerden alınan vergi
- 👉 **Bad-ı Heva:** Mal mülke zarar verenden alınır.

Osmanlı'da Bazı Ekonomik Terimler

- **Merkantalizm:** Zenginliğin ölçütü değerli madenlerdir. Coğrafi keşiflerden sonra 16. ve 17.yüzyıllarda ortaya çıkmıştır.
- **Başbakı Kulu:** Osmanlı devletinde vergi müfettişi.
- **Tağşiş:** Osmanlı da paranın ayarının düşürülmesi. Ekonomik zayıflığın kanıtıdır.
- **Levanten:** Liman şehirlerinde ticaret yapan Hristiyanlardır.
- **Yedi Vahit:** Tekelcilik anlayışıdır.
- **Muaccele Usulü:** Malikane toprakların gelirinin ömür boyu ihale ile devredilmesidir. Zengin bir tabakanın oluşmasına neden olmuştur.
- **Muhassıl:** İltizamın kalkması sonucu eyaletlerde vergi toplayan kişidir.
- **İcmal Defteri:** Dirlik sahiplerinin isimleri yazılır.
- **Mufasssal Defteri:** Bölge de yetişen ürünler ve köylerin adları yazılır.

6. EĞİTİM SİSTEMİ

Enderun

- II. Murat döneminde ilk kez **Edirne'de** devlet adamı yetiştirmek için kurulan bu saray okulu Fatih döneminde **İstanbul'da** açılmıştır.
- II. Mahmut zamanında yerine **Mekteb-i Maarifi Adliye** kurulmuştur.
- Okullarda idari, askeri, sanat vb alanlarda eğitimler verilmiştir.
- Eğitim dili Türkçedir.

Şehzadegan Mektebi

- Şehzadelerin okuma yazma öğrendiği ve temel eğitim aldığı kurumdur.

Harem-i Hümayun

- Saray kadınlarının ve padişah eşlerinin sanat ve dil gibi konularda eğitildiği kurumdur.

Sıbyan / Mahalle Mektepleri

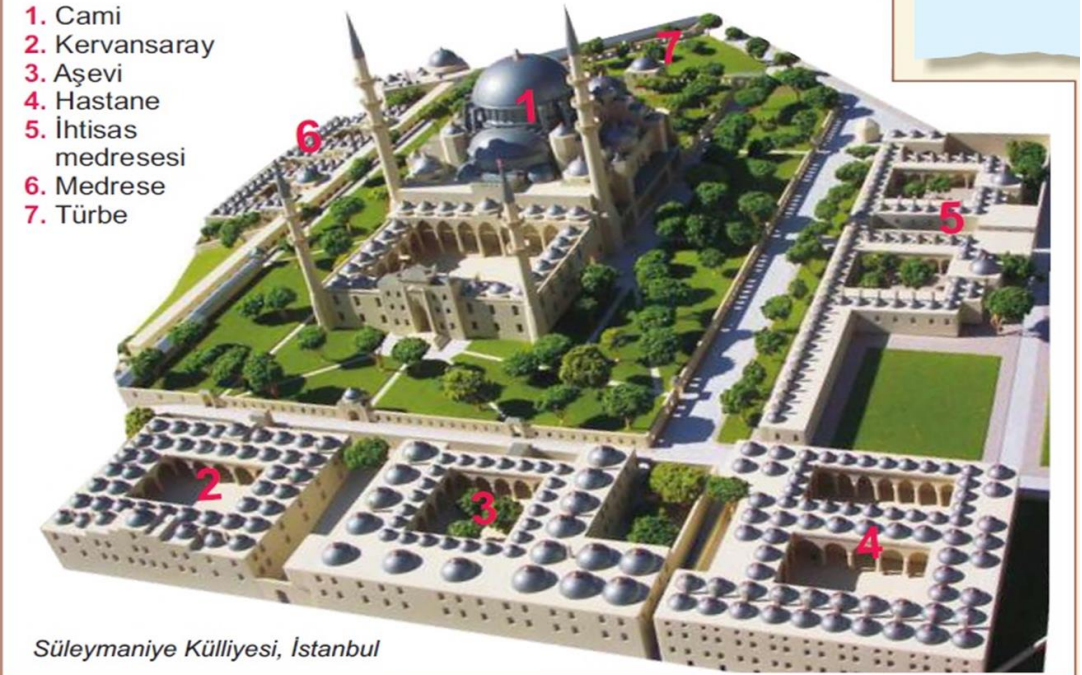
- Eğitimin ilk basamağı camilerin yanındaki sıbyan mektepleri oluşturmaktadır.
- Osmanlı devletinde okula yeni başlayan çocuklar için düzenlenen törene "**AMİN ALAYI**" denilmiştir.

Medreseler

- İlk medrese Orhan Bey, İznik'te **Süleyman Paşa Medresesi**.
- İlk müderris **Davud-u Kayseri**.
- Fatih Dönemi'nde İstanbul'da açılan ilk medrese olan **Sahn-ı Seman Medreseleri**.
- Sahn-ı Seman Medreseleri **İstanbul Üniversitesi'nin** de temelidir.
- İkinci büyük medrese Kanuni döneminde açılan **Süleymaniye Medresesidir**.
- Medreseler **harici, dâhili** ve **sahn** bölümlerinden oluşmaktadır.
- Medrese hocalarına **Müderris** yardımcılarına **Muid**, yöneticilere ise **Fakih** denilmektedir.
- Medrese öğrencileri **Softa, Suhte** ve **Danışmend** adını almaktadır.
- Mezun öğrencilere **Mülazım**, aldıkları diplomaya **İcazetname** adı verilmiştir.

- Beşik Ulemalığı ve pozitif bilimlerin medrese müfredatından çıkartılması gibi sebeplerle medreseler bozulmuştur.
- **Medrese Çeşitleri;**
 - ➡ **Darüttıp:** Tıp eğitimi verilmiştir.
 - ➡ **Darulhendese:** Astronomi ve matematik eğitimi verilmiştir.
 - ➡ **Darülhadis:** Hadis araştırmaları.
 - ➡ **Darülkurra:** Kuran-ı Kerim eğitimi

Askeri Eğitim

- *Askeri eğitim acemi Oğlanlar Ocağı Tophane, Tüfekhane, Mehterhane bölümlerinde verilirdi.*
- *Batı tarzı olarak ise XVIII. Yüzyıldan itibaren Hendesehane, **Mühendishane-i Bahri Hümayun, İstihkam Okulu, Mühendishane-i Berri Hümayun Tıphane-i Amire, Askeri Rüştıye, Askeri İdadiler** açılmıştır.*

Mesleki Eğitim

- *Mesleki eğitim lonca teşkilatı tarafından verilmiştir.*

Batı Tarzı Eğitim

- *Rüştiye: Ortaokul düzeyi. İlk defa II. Mahmut açmıştır.*
- *İdadiler: Lise düzeyi.*
- *Darul Muallim: Sultan Abdülmecit döneminde erkek öğretmen yetiştirmek.*
- *Darul Muallimat: Sultan Abdülaziz döneminde kız öğretmen okuludur.*
- *Darul Fünun: Sultan Abdülaziz döneminde açılan Osmanlı'nın ilk üniversitesidir. İstanbul üniversitesinin temelidir.*
- *Mekteb-i Mülkiye: Kaymakam vb. devlet adamı yetiştiren okul.*

- **Sanay-i Nefise Mektebi:** II. Abdülhamit döneminde açılan sanat okuludur.
- **Galatasaray Sultanisi:** Sultan Abdülaziz döneminde açılan Fransızca eğitim veren batı tarzı eğitim kurumudur.
- **Darülelhan:** Osmanlı Devleti'nde ilk resmi müzik okulu (1917).
1927'de İstanbul Devlet Konservatuvarı olmuştur.
- **Darülbedayi:** Osmanlı Devleti'nde Batılı anlamda ilk tiyatro okulu (1914) 1934'te İstanbul Şehir Tiyatrosu olmuştur.

OSMANLI TOPLUM YAPISI

Osmanlı devletinde toplum ikiye ayrılır;

1. Yöneten(Beraya): *Kalemiye, İlmiye(Ulema), Seyfiye(Ümera)*

2. Yönetilen(Reaya-Teba): *Din ve mezhep sistemine göre şekillendirmiştir. Bu sisteme “**Millet sistemi**” adı verilir.*

⇒*Osmanlı da Gayrimüslim halka **Millet-i Mahkuma**, Müslüman halka ise **Millet-i Hakime** denilmiştir.*

Yatay Hareketlilik

- *Osmanlıda kırsaldan kente veya bölgeler arasındaki göç hareketi (İskan politikası gibi)*

Dikey Hareketlilik

- *Osmanlıda reaya(halk) tabakasının yönetici tabakaya yükselmesidir. Türkçe bilme, Müslüman olma ve yeterli eğitimi alma zorunluluğu vardır.*

7. YAZI, DİL VE EDEBİYAT

- Osmanlı'da resmi dil Türkçe, edebiyat dili Farsça, bilim dili Arapçadır.
- Bu üç dilin kaynaşması ile Osmanlıca oluşmuştur.
- Şairlerin bulunduğu sınıfa “**Şüara**”, kalemi güçlü olana “**Sultanü's-Şüara**” denilmiştir.
- Osmanlı Edebiyatı **halk**, **tekke** ve **divan** diye üçe ayrılmıştır.

1. Halk Edebiyatı: Yalın, anlaşılır ve sade bir kullanılmıştır. **Dadaloğlu, Köroğlu, Karacoğlan, Gevheri, Erzurumlu Emrah, Aşık Ömer, Kul Mustafa Seyrani.**

2. Divan Edebiyatı: Saray edebiyatıdır. **Şeyh Galip, Ahmet Paşa, Nefi, Nedim, Nergisi, Nebi, Fuzuli, Baki, Nabi, Nesimi, Dehhani.**

3. Tekke Edebiyatı: Tasavvuf eserleridir. **Kaygusuz Abdal, Hacı Bayram-ı Veli, Pir Sultan Abdal, Eflaki Dede, Mahmut Hüdayi.**

BAZI PADİŞAHLARIN MAHLASLARI

Fatih Sultan
Mehmet
Avni

Genç Osman
Farisi

III. Mustafa
Cihangir

II. Murad
Muradi

III. Ahmed
Necib

Kanuni Sultan
Süleyman
Muhibbi

Yavuz Sultan
Selim
Selimi

IV. Murad
Muradi

II. Beyazid
Adli

Osmanlı'da Basın ve Yayın

- Osmanlı'da ilk özel matbaa Lale Devri'nde 1727'de İbrahim Müteferrika ve Sait Efendi öncülüğünde açılmıştır. Matbaa da basılan ilk eser **Vankulu Lügati**'dir.
- İlk devlet matbaası ise III. Selim döneminde **Matbaa-i Amire** adı ile açılmıştır.
- II. Mahmut döneminde Türkçe ve Fransızca olarak **Takvim-i Vekayi** adı ile ilk resmi gazete çıkarılmıştır (1831).
- I. Abülmecid döneminde **Ceride-i Havadis** adlı ilk yarı resmi gazete çıkarılmıştır (1840).
- Türkler tarafından çıkarılan ilk özel gazete **Tercüman-ı Ahval** olmuştur. Şinasi'nin başyazarı olduğu gazete siyasi eleştirilerle gündeme gelen fikir gazetesidir (1860).
- İlk resmi dergi **Mirat**'tır (1862).

- Şinasi'nin çıkardığı özel gazete **Tasvir-i Efkar** Gazetesi'dir (1865).
- Mustafa Kemal'in görselli biyografisinin yayınlandığı ilk gazetedir.
- **Muhbir** Gazetesi çıkarılmıştır (1866).
- 1850'de ilk Türk dergisi **Vekay-ı Tıbbiye** yayımlanmıştır.
- İlk kadın dergisi 1869'da çıkan **Terrak-i Muhadderat** dergisi olmuştur.
- İlk mizah dergisi 1870'de Teodor Kasap'ın çıkardığı **Diyojen** olmuştur
- Ahmet Cevdet Paşa "**Düstur**" dergisini yayımlamıştır (1874).
- 1886'da sahibi ve yazar kadrosu tamamen kadınlardan oluşan **Şükufezar (Çiçek Bahçesi)** dergisi yayımlanmıştır (1886).
- İlk kadın roman yazarı olan Fatma Aliye "**Muhadarat**" adlı ilk romanını kendi adıyla yayımlamıştır (1892).
- Jön Türkler **Meşveret** ve **Mizan** gazetelerini çıkarmıştır.

8. BİLİM

- Osmanlı devletinde bilimler **Akli** (tıp, matematik, astronomi) ve **Nakdi** (kelam, fıkıh, hadis) olarak iki bölüme ayrılır.

OSMANLI BİLİM ADAMLARI

Taşköprülüzade Ahmet	☞ Osmanlı'nın ilk bilim tarihçisidir.
Evliya Çelebi	☞ XVII. yüzyılda yaşamış seyyahtır. Seyahatname'dir.
Katip Çelebi	☞ XVII. yüzyılda yaşamış seyyahtır. ☞ "Hacı Kalfa" ünvanı ile bilinir. ☞ Eserleri; Fezleke, Cihannüma ve Keşfü'z-Zünün'dur.
Seydi Ali Reis	☞ Kanuni dönemi coğrafyacı ve denizcisi. ☞ Eserleri; Miratü'l Memalik ve Muhit'tir.
İdris-i Bitlisi	☞ II. Bayezit döneminde saray tarihçisi. Heşt Behişt adlı eserinde ilk sekiz padişahının hayatını anlatmıştır.

<i>Pir-i Reis</i>	 <i>Kanuni dönemi denizcisidir. Kitab-ı Bahriye en önemli eseridir.</i>
<i>Aşık Paşazade</i>	 <i>Tarihçidir. Osmanlı Kuruluş dönemini anlatan Tevarih-i Al-i Osman adlı eseri vardır.</i>
<i>Mustafa Naima</i>	 <i>Osmanlı'da ilk vakanüvis (Resmi saray tarihçisi)</i>
<i>Ahmet Cevdet Paşa</i>	 <i>XIX. yüzyılın tarihçisi ve devlet adamıdır.</i> <i>İslam medeni hukuku olan Mecelleyi yapmıştır.</i> <i>Tarih-i Cevdet en önemli eseridir.</i>

Abdurrahman Şeref	✎ <i>Osmanlı'da son vakanüvis'tir.</i> ✎ <i>Tarih-i Devlet-i Osmaniyye adlı eseri yazmıştır.</i>
Sabuncuoğlu Şerafeddin	✎ <i>Fatih dönemi tıp bilginidir.</i> ✎ <i>Cerrahiyetü'l Haniyye ve Mücerrebname.</i>
Altunizade	✎ <i>Tıp bilginidir. Üroloji ile ilgili çalışmalar yapmıştır.</i>
Akşemseddin	✎ <i>Fatih'in hocasıdır. Mikrobiyolojinin Babası.</i>
Ali Kuşçu	✎ <i>Fatih'in daveti ile geldi. Sahn-ı Seman medreselerinde hocalık yaptı. Matematik ve astronomi.</i> ✎ <i>Risaletü'l Fethiye adlı eserinde eksen eğikliğini hesaplamıştır.</i>

Matrakçı Nasuh	✎ XV. yüzyılın matematik bilgini ve minyatür sanatçısıdır. ✎ Cemalü'l Küttap ve Kemalü'l Hisap önemli eserleridir.
Hezarfen Ahmet Çelebi	✎ Osmanlı'da kanatlı uçuş denemesi yapan ilk kişidir. Galata kulesinden Üsküdar'a kadar uçmuştur.
Lagari Hasan Çelebi	✎ Osmanlı'da IV. Murat döneminde ilk roketli uçuşu gerçekleştirmiştir.
Takiyüddin Mehmet	✎ XV. yüzyıl astronomi bilginidir. ✎ Osmanlı'da 1578'de III. Murat döneminde ilk rasathaneyi açmıştır.

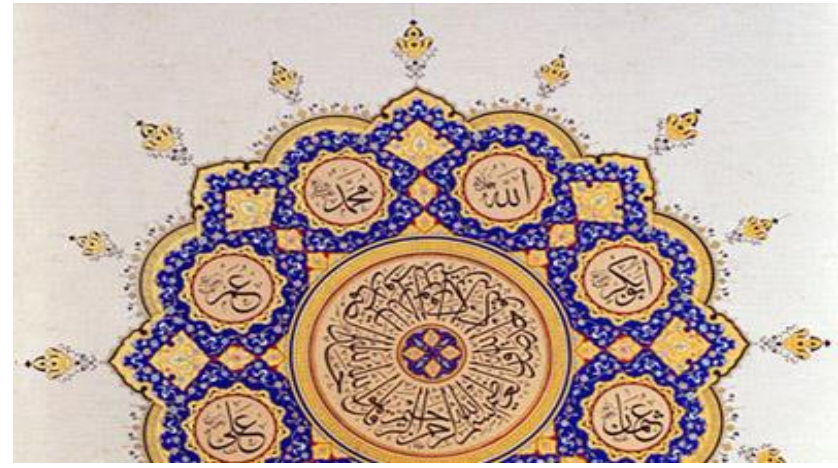
9. MİMARİ VE SANAT

- Osmanlı Devleti'nde süsleme sanatlarında bitki motifleri ,geometrik şekiller, hayvan figürleri kullanılmıştır.
- Osmanlı Devleti'nde dinin etkisiyle resim ve heykel sanatı pek gelişme gösterememiştir. Bu durum hat, tezhip ve minyatür sanatının gelişmesine neden olmuştur.
- Sanatçıların saray içerisinde oluşturduğu teşkılata **Ehl-i Hiref** denilmiştir

Tezhip

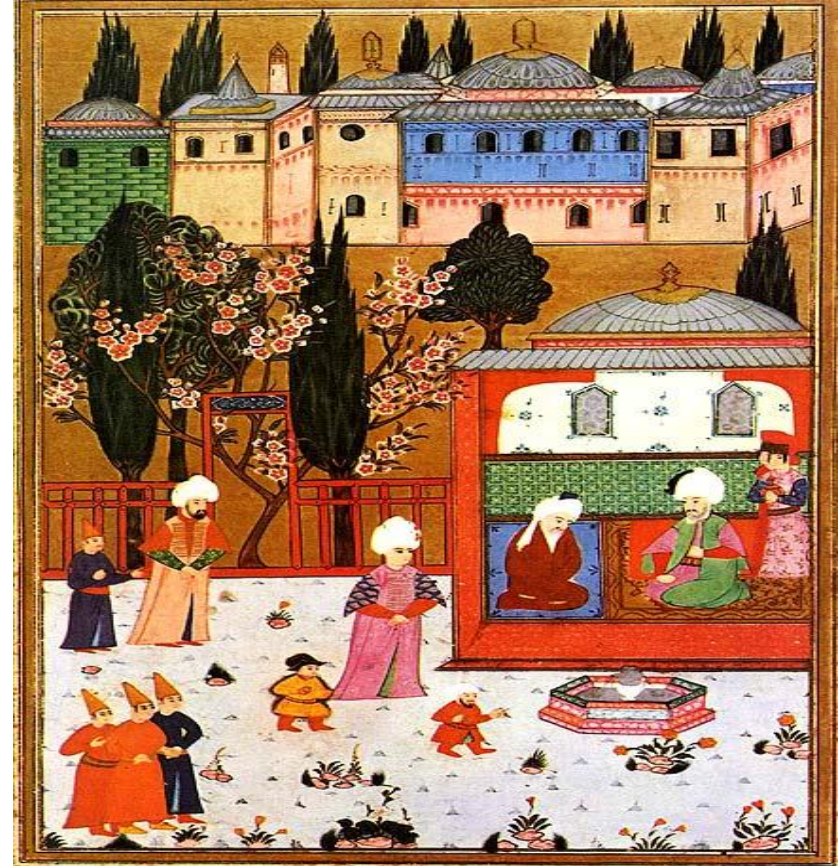
- Altın tozu ile kitapları yaldızlama, süsleme sanatıdır. Tezhip ustasına **Müzehip** adı verilir.
- Osmanlı'da en önemli temsilcisi **Kara Mehmet**'tir.

Minyatür

- El yazması kitaplarda ışık ve gölge ayarı olmadan çizilen renkli ve küçük resimlerdir.
- Minyatür ustasına **Nakkaş** adı verilmiştir.

Osmanlı'da önemli temsilcileri **Nakkaş Sinan Bey**, **Nakkaş Osman**(Hünernâme), **Matrakçı Nasuh**, **Levni** (Surname), **Nigari**, **Seyyid Lokman** ve **Şibilizade Ahmet**'tir.

Çini

- Fırınlanmış kilden yapılan renkli sırlı seramiğe çini denilir. Çini üretimi İznik, Kütahya ve İstanbul'da gelişmiştir.

Hat

- İslami Arap harfleri ile güzel yazı yazma sanatıdır.
- Hat sanatçısına **Hattat** adı verilmiştir.
- Hem kitap hemde mimaride uygulanabilir.
- Osmanlı'da **Mustafa Rakım Efendi, Hafız Osman, Ahmet Karahisari ve Amasyalı Şeyh Hamdullah** önemli hattatlardır.

Ebru Sanatı

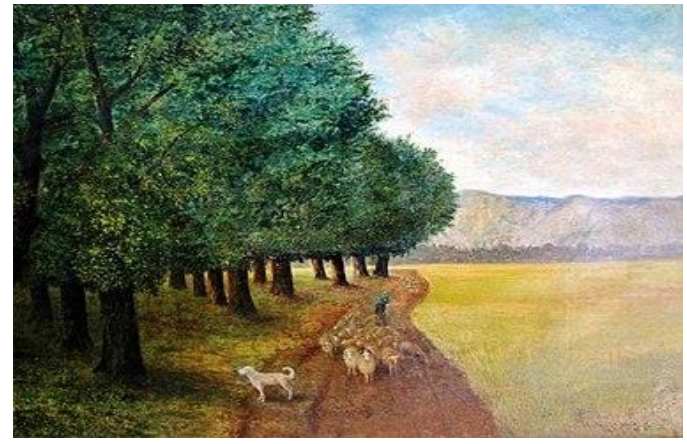
- *Su üzerine yayılan boya tozlarını kağıda aktarma sanatıdır. Sanatçısına **Ebruzen** adı verilmiştir.*

Resim

- *II. Mehmet (Fatih) portresini çizdiren ilk Osmanlı padişahıdır (İtalyan ressam Gentile Bellini'ye çizdirmiştir)*
- *Sinan Bey resim sanatını öğrenmesi için İtalya'ya gönderilmiştir. **Gül koklayan Fatih** portresini Sinan Bey yapmıştır.*
- *Osmanlı'da devlet dairelerine resmini astıran ilk padişah II. Mahmut'tur.*

- Osmanlı'da **Şeker Ahmet Paşa** Abdülmecit döneminde ilk resim sergisini açmıştır. **Ormanda Geyik, Çoban ve Koyunlar, Doğa ve Oduncu, Talim Yapan Erler, Bursa Manzaraları** önemli eserleridir.
- Aynı zamanda bir arkeolog olan **Osman Hamdi Bey**, ilk resim eğitimi veren okul özelliği taşıyan **Sanayi-i Nefise Mektebini** ve ilk **Arkeoloji Müzesini** açmıştır. **Mimozalı Kadın, Haremden İki Müzisyen Kız, Şehzade Türbesinde Derviş, Türbe Kapısında Konuşan Hocalar, Kahve Ocağı, Silah Tacirleri, Kaplumbağa Terbiyecisi, Kuran Okuyan Kız** en önemli eserleridir.
- XIX. Yüzyılda dünyaya gelen **İbrahim Çallı** önemli ressamlardan biridir. **Gül Koklayan Kadın, Mor Salkımlar, Mevleviler** önemli eserleridir.

Müzik

- XV.yüzyılda II. Murat döneminde Osmanlı' müziğın öncü ismi **Abdulkadir Meragi** olmuştur. **Nağmelerin Külliyyatı** ve **Ebced Notası** adlı eserlerin yazarıdır.
- Müziğın XVII. yüzyılda en önemli temsilcisi **Buhurizade Mustafa Itri Efendi**'dir. En önemli bestesi **Tut-i Mucize-i Guyem**'dir.
- **Tamburi Cemil Bey**, **Çeçen Kızı** adlı eserin bestecisidir.
- **İsmail Dede Efendi**, **Yine Bir Gülnihal** ve **Nakış** adlı şarkıların sahibidir.
- Günümüze 64 eseri ulaşan ve **"Suzi Dilara"** makamını bulan padişah **III. Selim** önemli bir bestekardır.

10. MİMARİ

Erken Dönem (1300-1500)	Klasik Dönem (1500-1718)	Geç Dönem (1718-1930)
✓ <i>Hacı Özbek Camii</i> ✓ <i>Yeşil Camii (İznik)</i> ✓ <i>Süleyman Paşa Meds.</i> ✓ <i>Yeşil Camii (Bursa)</i> ✓ <i>Edirne Sarayı (Sivil)</i> ✓ <i>Anadolu Hisarı (Askeri)</i> ✓ <i>Rumeli Hisarı</i> ✓ <i>Fatih Külliyesi</i> ✓ <i>Topkapı Sarayı</i> ✓ <i>Çinili Köşk</i> ✓ <i>Hacı Bayram Camii</i>	■ <i>Bayezid Camii (İstanbul)</i> ■ <i>Süleymaniye Camii</i> ■ <i>Şehzade Camii(İstanbul)</i> ■ <i>Eyüp Sultan Türbesi</i> ■ <i>Mihrimah Sultan Cami</i> ■ <i>Mostar Köprüsü (Bosna)</i> ■ <i>Selimiye Cami(Edirne)</i> ■ <i>Sultan Ahmet Camii</i> ■ <i>Revan Köşkü(İstanbul)</i> ■ <i>Mısır Çarşısı(İstanbul)</i> ■ <i>Hünkar Kasrı(İstanbul)</i>	❖ <i>Nur-u Osmaniye Camii</i> ❖ <i>Ortaköy Camii(İstanbul)</i> ❖ <i>Laleli Camii (İstanbul)</i> ❖ <i>Dolmabahçe Camii (İstanbul)</i> ❖ <i>İshak Paşa Sarayı (Ağrı)</i> ❖ <i>Yıldız Sarayı (İstanbul)</i> ❖ <i>Dolmabahçe Sarayı (İstanbul)</i> ❖ <i>Beylerbeyi Sarayı</i> ❖ <i>Çırağan Sarayı III. Ahmet Çeşmesi (İstanbul)</i>